

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 กำหนดภารกิจให้หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การปฏิบัติ
ภารกิจดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยการทำงานอย่างเป็นระบบการนิเทศอย่างเป็นกระบวน
การ เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การ
ปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผล การนิเทศอย่างเป็นกระบวนกรดังกล่าวต้องอาศัยข้อมูล
และสารสนเทศที่ถูกต้องชัดเจนเป็นปัจจุบันและเป็นระบบ จากผลการวิจัยของ อารุง จันทวานิช
และเจษฎ์ อนุธรรมมงคล (2527-2528) และงานวิจัยของ สุรชาติ ลินทร์นัย (2527) ตลอดจน
งานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) พบปัญหาการใช้ระบบข้อมูล
และสารสนเทศของหน่วยงานทางการศึกษามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ข้อมูลและ
สารสนเทศยังไม่เป็นระบบ เช่น ปัญหาความรู้ความสามารถของบุคลากรในการใช้ระบบข้อมูล
และสารสนเทศ ปัญหาการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหาการจัดเก็บข้อมูล และ
ปัญหาการใช้ข้อมูล เป็นต้น

จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา
การใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศ จำนวน 73 หน่วย ผู้ให้ข้อมูล
ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายพัฒนางานวิชาการ และศึกษานิเทศก์ฝ่ายพัฒนาทางวิชาการ จำนวน
146 คน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาการนิเทศการศึกษา และศึกษานิเทศก์ฝ่ายพัฒนาการนิเทศการศึกษา
จำนวน 146 คน หัวหน้าฝ่ายวิจัยและประเมินผล และศึกษานิเทศก์ฝ่ายวิจัยและประเมินผล
จำนวน 146 คน และหัวหน้าฝ่ายบริการทางการศึกษา และศึกษานิเทศก์ฝ่ายบริการทางการศึกษา
จำนวน 146 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 584 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) แบบปลายเปิด (Open-ended) และแบบมาตราส่วนค่า (Rating scale) ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 584 ฉบับ ได้รับคืนและสมบูรณ์จากศึกษานิเทศก์ฝ่ายพัฒนางานวิชาการ จำนวน 128 ฉบับ ศึกษานิเทศก์ฝ่ายพัฒนางานนิเทศการศึกษา จำนวน 131 ฉบับ ศึกษานิเทศก์ฝ่ายวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 126 ฉบับ และศึกษานิเทศก์ฝ่ายบริการทางการศึกษา จำนวน 117 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 502 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.96 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของคู่มือแบบสอบถาม

ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 10-19 ปี และมีจำนวนไม่น้อยที่ทำงานในตำแหน่งนี้ในช่วงเวลา 1-9 ปี มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าปริญญาโทเพียงเล็กน้อย และมีบางส่วนมีวุฒิทางการศึกษาถึงระดับปริญญาเอก ส่วนความรู้เรื่องข้อมูลจากสารสนเทศนั้น ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ และจากการอบรม ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สถานภาพการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การวางแผนก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ส่วนใหญ่ได้มีการวางแผนโดยกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบศึกษานโยบายเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ

1.2 การกำหนดข้อมูลที่จำเป็น หน่วยงานนิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดส่วนใหญ่จะศึกษาข้อมูลที่มีอยู่แล้วว่าข้อมูลใดยังใช้ได้ ข้อมูลใดควรปรับปรุง จัดลำดับความสำคัญและจำเป็นของข้อมูล สืบหาความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล และวิเคราะห์งานตามโครงสร้างของหน่วยงานนิเทศก์

1.3 แหล่งของข้อมูล สำหรับข้อมูลที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ โรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และกลุ่มโรงเรียน ส่วนข้อมูลที่ได้จากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ฝายต่าง ๆ ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และกลุ่มโรงเรียน

1.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามและการ

ศึกษาเอกสาร

ข้อมูลด้านสุขภาพนักเรียน เก็บรวบรวมด้วยการสอบถามและการสังเกต

ข้อมูลด้านความรู้ของครู เก็บรวบรวมด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์

และทดสอบ

ข้อมูลด้านเจตคติของครู เก็บรวบรวมด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์

และสังเกต

ข้อมูลด้านพฤติกรรมการสอนของครู เก็บรวบรวมด้วยการสังเกต สัมภาษณ์

และสอบถาม

1.5 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบความเป็นมาตรฐาน สำหรับส่วนที่มีการตรวจสอบความเป็นมาตรฐานนั้น ใช้วิธีวิเคราะห์หาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข และการนำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้

1.6 ช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับฝายแผนงานและงบประมาณ มีบางส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะหน่วยงานนิเทศก์ โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้งที่ต้องการข้อมูลนั้น

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีวิธีการตรวจสอบข้อมูล โดยการเปรียบเทียบกับข้อมูลที่มีอยู่ในอดีต และตรวจสอบกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมหลังการตรวจสอบข้อมูลแล้ว เมื่อทราบว่าข้อมูลใดไม่ถูกต้องจะส่งกลับไปให้หน่วยงานผู้ให้ข้อมูลทบทวน ส่วนสภาพข้อมูลที่พบนั้น เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล

3. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการดำเนินการโดยประมวลข้อมูลให้เป็นภาพรวม โดยใช้วิธีการทางสถิติทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ และแยกดัชนีข้อสารสนเทศ ที่ต้องการตามโครงสร้างของงานฝ่ายต่าง ๆ สำหรับผู้รับผิดชอบในการประมวลข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศส่วนใหญ่ คือ ผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเป็นผู้ประมวลข้อมูลเอง มีบางส่วนที่ศึกษานิเทศก์ทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการประมวลข้อมูล โดยมีผู้รับผิดชอบในการประมวลข้อมูลของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และกลุ่มโรงเรียน มีส่วนช่วยในการประมวลข้อมูลด้วย

4. ด้านการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศไว้ตามกลุ่มงาน มีบางส่วนที่จัดเก็บไว้ในระบบงานกลาง โดยเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลในตู้เก็บเอกสาร สำหรับการค้นหาข้อมูลและสารสนเทศในระบบที่จัดเก็บนั้น จะมีเจ้าหน้าที่ช่วยบริการสืบค้น

การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่จัดเก็บไว้ มีการนำเสนอในรูปของตาราง แผนภูมิ และแผนภาพ สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้นำเสนอ คือ เอกสาร ป้ายนิเทศ และแผ่นพับ

5. ด้านการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศที่จัดเก็บไว้ โดยประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุมในโอกาสอันควร ประชาสัมพันธ์เป็นหนังสือราชการ ส่งเอกสารข้อมูลและสารสนเทศไปยังหน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้นั้น ส่วนใหญ่ใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา วางแผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษาและกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การให้บริการข้อมูลและสารสนเทศ ส่วนใหญ่ให้บริการหน่วยงานในสังกัด คือ ฝายต่าง ๆ ในหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน สำหรับวิธีการให้บริการนั้นผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศจะเป็นผู้ค้นหาข้อมูลและสารสนเทศให้บริการแก่ผู้ใช้

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

1. ปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลล่าช้าไม่ทันเวลา การเก็บรวบรวมข้อมูลยังไม่เป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลยังไม่ได้มาตรฐาน และผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจวัตถุประสงค์การนำข้อมูลไปใช้
2. ปัญหาการตรวจสอบข้อมูล ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีทักษะด้านข้อมูลและสารสนเทศ และการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องทันเวลาทำได้ยาก
3. ปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องข้อมูลและสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลไม่ทันเวลาที่ต้องการ และผู้ประมวลข้อมูล แจนับข้อมูลทำให้ภาพรวมผิดพลาด
4. ปัญหาการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ได้แก่ ขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ ในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบการค้นหาข้อมูลและสารสนเทศไม่สะดวกต่อการใช้งาน
5. ปัญหาการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ได้แก่ ขาดการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบ และผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ระบบการค้นหาข้อมูลและสารสนเทศไม่สะดวกต่อการใช้งาน และข้อมูลและสารสนเทศที่จัดเก็บไม่เพียงพอกับความต้องการใช้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานนิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการวางแผนก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบ กำหนดวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการ กำหนดขอบเขตของข้อมูล และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศซึ่งคล้ายคลึงกับแนวคิดของ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ และสุรพล หวังดี (2531) ที่ได้ระบุกิจกรรมสำคัญ ก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การกำหนดข้อมูลที่ต้องการ กำหนดแหล่งข้อมูล กำหนดระยะเวลาที่จะเก็บข้อมูลและจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลของฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) คือ กำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการใช้ กำหนดวิธีการและสร้างเครื่องมือกำหนดแหล่งข้อมูล และกำหนดวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลให้ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ทราบขั้นตอนการวางแผนก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี การวางแผนงานที่ดีจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ประหยัดทั้งกำลังคน เงิน เวลา และทรัพยากร การปฏิบัติงานรวดเร็ว และมีทิศทางที่แน่นอน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2532)

การกำหนดข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น เป็นประเด็นสำคัญที่สุดในการวางแผนก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการใช้ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำหนดข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น โดยการศึกษาข้อมูลที่มีอยู่แล้วว่าข้อมูลใดควรปรับปรุง จัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของข้อมูล สัมภาษณ์ความต้องการจากผู้ใช้อ้างอิง วิเคราะห์งานตามโครงสร้างงานของศึกษานิเทศก์ เมอร์ดิก และรอส (Murdick and Ross, 1977) กล่าวว่า การกำหนดข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น ควรมาจากความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศทุกฝ่าย แต่ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการสำรวจความต้องการจากผู้ใช้อ้างอิงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของทั้งหมด ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์งานของศึกษานิเทศก์ พบว่า ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปฏิบัติไม่ถึงครึ่งหนึ่งเช่นกัน การวิเคราะห์งานตามโครงสร้างของศึกษานิเทศก์ จะทำให้ผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ กำหนดข้อมูลที่ต้องการได้ชัดเจนตรงกับความต้องการกับงานที่ปฏิบัติ การที่มีการวิเคราะห์งานและการ

สำรวจความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศน้อย คงจะมีสาเหตุสำคัญมาจากการที่ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ได้รับความรู้เรื่องข้อมูลและสารสนเทศ จากการศึกษาเอกสารตำราด้วยตนเอง และได้รับจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ จึงส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เป็นระบบ และข้อมูลและสารสนเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ มีปัญหาระดับมาก เรื่องนี้หากผู้บริหารระดับชาติ และระดับจังหวัด ตระหนักในความสำคัญเรื่องการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศจริง ตามข้อค้นพบในงานวิจัยของ สุรชาติ ลิขทรัพย์ (2527) แล้ว ควรจัดให้มีการให้ความรู้เรื่องการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศแก่ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอย่างจริงจัง

ปัญหาที่น่าสนใจ คือ ผู้ให้ข้อมูลเก็บรวบรวมล่าช้าไม่ทันเวลา ผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการนำข้อมูลไปใช้ เรื่องนี้น่าจะสัมพันธ์กับสภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัย พบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลได้เหมาะสมกับสภาพข้อมูล เช่น เก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบและศึกษาเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการสอนของครูด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เป็นต้น แต่มีหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกว่าครึ่ง ไม่มีการตรวจสอบความเป็นมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่ได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้ เครื่องมือจึงอาจมีข้อจำกัด เป็นอุปสรรคต่อการให้ข้อมูล ชโลมใจ ถึงการวิจัย และสรุปผล หวังดี (2531) ได้เสนอแนะไว้ว่า "การออกแบบเครื่องมือให้ง่ายและสะดวกต่อการกรอกข้อมูล ต่อการนำมาวิเคราะห์และประมวลผล ถ้อยคำที่ใช้ควรกระชับรัดชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน เมื่อจัดทำเครื่องมือเสร็จควรมีการทดลองใช้เครื่องมือ... โดยเฉพาะในเรื่องของความเชื่อมั่น มิฉะนั้น ข้อมูลที่ได้มาอาจคลาดเคลื่อนจนไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้" จะเห็นได้ว่า ความเป็นมาตรฐาน ความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีความสำคัญต่อคุณภาพของข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ ช่วยในการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักเหตุผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2526) ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่า หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หวังตระหนักถึงคุณภาพของเครื่องมือ มีการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการสื่อสารที่ตรงกันระหว่างผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการในที่สุด

การตรวจสอบข้อมูล

จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญของการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ จิราภรณ์ รักษาแก้ว (2536) กล่าวว่า "คุณสมบัติของสารสนเทศ คือ ความถูกต้อง ทันต่อการใช้งาน สมบูรณ์ กระทบรัศ และตรงกับความต้องการ... ดังนั้นหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปประมวลผล" เช่นเดียวกับที่ สมชาย ทยานอง (2529) ได้เสนอแนะเป็นแผนภูมิโครงสร้างของการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศไว้ดังนี้

จากแนวคิดของทั้งสองท่านเป็นข้อยืนยันว่า การตรวจสอบข้อมูลเป็นขั้นตอนสำคัญจำเป็นต่อการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ได้ดำเนินการอยู่แล้ว โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลที่มีในอดีต และตรวจสอบกับข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ และถ้าตรวจสอบพบว่า ข้อมูลใดไม่ถูกต้อง หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จะดำเนินการตามสภาพของแหล่งข้อมูล คือ ส่งกลับไปให้หน่วยงานผู้ให้ข้อมูลทบทวนสำหรับข้อมูลปฐมภูมิ และส่งกลับไปให้ผู้รับผิดชอบตรวจสอบความถูกต้องกับแหล่งข้อมูลสำหรับข้อมูลทุติยภูมิ แสดงให้เห็นว่าการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศในขั้นการตรวจสอบข้อมูลนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการดำเนินการที่ถูกต้องตามระบบข้อมูลและสารสนเทศ

ปัญหาที่พบ แม้การดำเนินการถูกต้องตามแนวทางการตรวจสอบข้อมูลก็ตาม แต่ยังคงมี ปัญหาเรื่องการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องและทันเวลาทำได้ยาก เช่นเดียวกับที่พบในงานวิจัยของ สุรชาติ สิ้นทรัพย์ (2527) ส่วนปัญหาการขาดบุคลากรที่มีทักษะด้านข้อมูลและสารสนเทศ

นั้นคงเป็นทั้งระบบ จนกว่าจะมีการแก้ปัญหาด้านความรู้ของบุคลากรและพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ

จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลข้อมูลให้เป็นภาพรวม ใช้วิธีการทางสถิติจัดทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ และแยกดัชนีข้อสารสนเทศที่ต้องการตามโครงสร้างของงานฝ่ายต่าง ๆ ตามลำดับ มีผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดเป็นผู้ประมวลข้อมูลเองเป็นส่วนใหญ่ และมีบางส่วนที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดทุกคนร่วมกันประมวลข้อมูล ซึ่งตรงข้ามกับข้อค้นพบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการด้านระบบข้อมูลการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งพบว่า การประมวลข้อมูลของสำนักงานการประถมศึกษา ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นตัวชี้มาก่อน เช่น อัตราการเลื่อนชั้น อัตราการมาเรียนของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น แล้วจึงประมวลข้อมูลให้เป็นไปตามดัชนีที่กำหนดไว้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในระยะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทำวิจัยนั้น งานข้อมูลและสารสนเทศของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดรวมอยู่ที่ฝ่ายนโยบายและแผนทั้งหมด ประกอบกับระยะนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำเอกสารดัชนีชี้นำคุณภาพการศึกษา (สพช., 2530) เพื่อเป็นตัวชี้นำคุณภาพการประถมศึกษา ดังนั้นลักษณะการประมวลข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติค้นพบ จึงมีการประมวลข้อมูลตามแนวทางดัชนีดังกล่าว จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทราบว่า ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเล็งเห็นว่า ดัชนีชี้นำคุณภาพไม่ได้เกิดจากความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ แต่ได้มาจากการประชุมสัมมนาของนักวิชาการในส่วนกลาง ซึ่งขัดกับหลักการของระบบข้อมูลและสารสนเทศ ดังนั้นสิ่งที่พบในงานวิจัยครั้งนี้จึงตรงกันข้ามกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ปัญหาที่พบ คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบข้อมูลและสารสนเทศ และวิเคราะห์ข้อมูลไม่ทันเวลาที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา นวนกุลนันท์ (2527) ซึ่งศึกษาระบบข้อมูลและสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่ในจังหวัดเชียงราย ปัญหาดังกล่าวนอกจากหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะต้องพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลแก่

บุคลากรที่รับผิดชอบแล้ว ควรวางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลให้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยทำในรูปของคณะทำงาน โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วกั้นกับความต้องการ

การจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ

จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมีการจัดระบบการจัดเก็บ และระบบการค้นหา ตลอดจนมีการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ โดยจัดเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลและตู้เอกสารตามกลุ่มงาน ส่วนการค้นหา นั้นจะมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบช่วยบริการสืบค้น สำหรับการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศนั้น จะนำเสนอในรูปตารางและแผนภูมิไว้ในเอกสาร การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศในขณะที่ยังไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ สมชาย ทยานอง (2529) แนะนำว่า ควรเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลและตู้เก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) ที่ได้แนะนำไว้ในคู่มือการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ที่พบว่าข้อมูลและสารสนเทศของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ส่วนใหญ่จัดเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลของแต่ละฝ่ายงาน อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันหากหน่วยงานศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดใดมีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ก็ควรจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศไว้ในแผ่นจานแม่เหล็ก (Diskette) เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ การค้นหา และการใช้งาน

ปัญหาที่พบ คือ หน่วยงานศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ยังขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และขาดบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ จึงทำให้ระบบจัดเก็บและระบบการค้นหาไม่สะดวกต่อการใช้งานเหล่านี้ เป็นปัญหาระดับมากทั้งสิ้น ในสังคมยุคปัจจุบันเครื่องคอมพิวเตอร์นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นมาก ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงอย่างครบถ้วน การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อความเจริญของเศรษฐกิจและเทคโนโลยีจึงควรพัฒนาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ ให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการประถม

ศึกษาแห่งชาติ ควรจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้กับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และพัฒนาบุคลากรด้านนี้เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศต่อไป

การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ

จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศ และนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา วางแผนปฏิบัติการนิเทศ และกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา รวมทั้งให้บริการหน่วยงานในสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ที่พบว่าหน่วยงานทางการศึกษาในระดับจังหวัดใช้ข้อมูลด้านการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนอยู่ในเกณฑ์สูง

ปัญหาที่พบ คือ การขาดการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบและผู้ที่ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ เรื่องนี้ประเด็นสำคัญของการนำข้อมูลและสารสนเทศในระบบการจัดเก็บไปใช้ประโยชน์ หากผู้รับผิดชอบระบบจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศมีเทคนิคการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและสารสนเทศ จัดระบบจัดเก็บและค้นหาที่ดี ไม่ว่าจะจัดเก็บในเครื่องคอมพิวเตอร์หรือแฟ้มข้อมูลก็ตาม ก็จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการใช้ประโยชน์ในเวลาที่ต้องการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. ควรจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม ให้กับหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
2. ควรจัดอบรมศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ให้มีทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อระบบข้อมูลและสารสนเทศ
3. ควรจัดอบรมศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ผู้รับผิดชอบงานข้อมูลและสารสนเทศ ให้มีความรู้เรื่องการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

1. ควรใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาให้เป็นระบบ โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูล และการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ
2. ควรประสานกับฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ในการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา
2. ควรมีการศึกษาความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา